

**РАМКОВОТО РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА ОТ 13 ЮНИ 2002 г.
Относно европейската заповед за задържане и
процедурите за предаване на лица между
държавите-членки**

Иван Ф. Иванов

**THE FRAMEWORK RESOLUTION OF THE COUNCIL FROM JUNE
13th 2002**

Concerning the European Warrant of Arrest and the Extradition Procedures between Member States

Abstract: The paper focuses on particular aspects of the European Law with special emphasis on the process of extradition. More precisely it presents the provisions of the European Warrant of Arrest, which provides changes in the established system of extradition in the European Union. Its ultimate goal is to improve judicial cooperation in the EU and remove the formal extradition procedures between member states. The European Warrant of Arrest comes to replace various extradition conventions operative so far between the member states of the Union. It is the first step in criminal law, which applies the principle of mutual recognition as stated by the Council. The European Warrant of Arrest is also studied in close reference to the Bulgarian Code of Criminal Procedure.

Формирането на Европейската общност е дълъг и продължителен процес, чието начало датира от 50-те години на миналия век. Интеграционните процеси в Европа преминават през различни стадии, бележещи възходящо развитие. По същество това е правен феномен, призван да урежда отношенията между държавите членки от една страна и отношенията между вътрешно държавните органи, физически и юридически лица от друга.

Правната система на Европейската Общност включва:

- първично право – учредителните договори на общността създавани от държавите членки, установяващи основната политика и принципи на действие на общността;
- вторично право-формира правилата за прилагане на различните видове политики и се създава от институциите, формирани въз основа на първичното право (учредителните договори).

За общностното право актовете с най-важно учредително значение са четирите договора – трите учредителни на Европейските общности – ЕОВС от 1951 г., ЕО и Евроатом – от 1957 г. и Договорът за ЕС (ДЕС), подписан

на 7 февруари 1992 г., в сила от 1 ноември 1993 г. определя нов етап от развитието на Общността. С този договор се създават Единна комисия и Единен Съвет за трите общности. Слага се началото на нов процес – формиране и създаване на Европейската Общност (ЕО). Този договор наложи формулата, според която ЕС се оприличава на гръцки храм с три стълба¹:

Един главен-общностен (1-ви стълб), допълнен с два междуправителствени (2-ри и 3-ти стълб). Спйката между трите е „единна институционална рамка, която осигурява съвместимостта и приемствеността на провежданите дейности с оглед постигането целите на съюза” (чл. 3, ал. 1 ДЕС).

ДЕС обхваща останалите два стълба- обща политика в областта на външните отношения и сигурността и сътрудничеството в областта на правосъдието и външните работи. С този договор се извършва съществена крачка в правната система на общностното право, като се дава нормативна рамка на защита правата на човека, формулирани като принцип на общностното право (чл. F, § 2, нов чл. 6)

В областта на правосъдието и вътрешните работи (трети стълб) се работи за установяването на единни критерии, във връзка с емиграционната политика и правото на убежище, за активно сътрудничество между държавните членки в областта на правосъдието, при борбата с организираната престъпност, тероризма, трафика на наркотици, кражбата на автомобили и други престъпления, чрез създаване на нова организация – Европол. Така изградена тази система е тясно свързана с международното право и в частност с правните системи на държавите членки на съюза.

Договорът от Амстердам, въведе нов правен инструмент за реализиране на сътрудничеството по 3-ти стълб – Рамкови решения². По своята правна същност те са задължителни за държавите членки, относно резултата, който трябва да се постигне, като им предоставя свобода на избора на средствата за постигане.

На 6 и 7 декември 2001 г., министрите на вътрешните работи и правосъдието проучват проекторешението на ЕС, основаващи се на предложението на ЕК по инициатива на Антонио Виторио (COM 2001-522 окончателен вариант).

На 11 декември 2001 г. на ниво ЕС е постигнато политическо споразумение за промяна на традиционната система за екстрадиция в ЕС с ЕЗЗ (Европейска заповед за задържане), валидна за територията на ЕС.

На 13 юни 2002 г., Съветът на министрите на ЕС приема рамково решение относно ЕЗЗ и процедурите за предаване³.

ЕЗЗ е допълнение на решение октомври 1999 на европейският съвет проведено в Тампере, Финландия за подобряване на съдебното сътрудничество в ЕС и по конкретно за премахване на формалните процедури за екстрадиция между държавите членки. Държавите-членки, като цяло или някой от тях до този момент са страни по редица Конвенции:

Европейска конвенция за екстрадиция от 1957 г. обнародвана в ДВ. бр. 3 от 24.01.1995 г., допълнителен протокол към европейската конвенция за екстрадиция (ратифициран със закон, приет от 36 Народно събрание 27.04.1994 г. – ДВ. бр. 39 от 1994 г.). Влязъл в сила за Република България на 15.09.1994 г. Обнародван ДВ., бр. 9 от 27.01.1995 г.

Втори допълнителен протокол към европейската конвенция от 1978 г. екстрадиция (ратифициран със закон, приет от 36 Народно събрание 27.04.1994 г. – ДВ бр. 39 от 1994 г.). Влязъл в сила за Република България на 15.09.1994 г. Обнародван ДВ бр. 9 от 27.01.1995 г.

Европейска конвенция за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси от 1959 г. обнародван ДВ бр. 8 от 24.01.1995 г.

Допълнителен протокол към европейската конвенция за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси от 1978 г. екстрадиция (ратифициран със закон, приет от 36 Народно събрание 27.04.1994 г. – ДВ бр. 39 от 1994 г.). Влязъл в сила за Република България на 15.09.1994 г. Обнародван ДВ бр. 9 от 27.01.1995 г.

Конвенция за трансфер на осъдени лица от 1983 г. обнародван ДВ., бр.8 от за екстрадиция, включително Европейската конвенция за екстрадиция от 13 декември 1957 г. и Европейската конвенция за пресичане на тероризма от 27 януари 1977год.

Същевременно, държавите членки до този момент са приели и Конвенция от 19 юни 1990 г. за прилагане на Шенгенското споразумение от 14 юни 1985 г. за постепенното премахване на проверките по общите граници, Конвенцията от 10 март 1995 г. за опростено производство по екстрадиция между държавите членки на Европейският съюз които са достижения на Европейското право.

Закон за ратифициране на европейската конвенция за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси и допълнителен протокол към нея, Конвенцията за трансфер на осъдените лица и европейската конвенция за екстрадиция с двата допълнителни протокола към нея, обнародван ДВ бр. 39 от 10.05.1994 г., изменен ДВ бр. 11 от 31.01.2002 г. Европейската конвенция за защита правата на човека (ЕКЗПЧ), приета през 1950 г. в рамките на Съвета на Европа. С тази конвенция се признават и формулират основните граждански и политически права на човека в Европейската международна общност. Към конвенцията са подписани протоколи, с които се обявяват нови права или се детайлизират други. Става въпрос за свободата на човека, правото на живот, забрана на подлагане на изтезания и нечовешко или унижително отношение, забрана за държане в робство и принудително подчинение, право на свобода и сигурност, свобода на движение на лицата.

Последните указания на Комитета на министрите към Съвета на Европа от 1994 г. – R1245 от 1994 г., адресирани към договарящи държави, относно задържане на лицата до тяхното осъждане гласи: “Никой магистрат не може да постанови задържане под стража, без предварително организирана състезателна процедура между представителите на прокуратурата и лицето,

което участва като обвиняем (подсъдим) при задължителното присъствие на адвокат, който има достъп до цялото дело и да се среща свободно с обвиняемия”.

Рамковото Решение от 13 юни 2002 г. относно Европейската заповед за задържане, създава изцяло нова концепция за предаване на лица за съдене, или изтърпяване на присъда, която заменя досега съществуващите процедури за екстрадиция⁴. Под предаване или екстрадиция се разбира даването на известен престъпник от една държава на друга държава, за съдене по дадено наказателно дело в чуждата държава. Предаването идва да допълни разпоредбите относно действието на наказателния закон по място. Въпреки че то съставя една проява на международна правна помощ и принадлежи от части на международното от части към процесуалното право, все пак неговите основни принципи трябва да бъдат изложени именно тук.

Европейската заповед за задържане, предвидена в Рамковото решение е първата конкретна мярка в сферата на наказателното право, която прилага принципа на взаимното признаване, описан от Европейският съвет като „крайъгълният камък” на съдебното сътрудничество в Европа. ЕЗЗ ревизира досега действащите принципи при екстрадиция – на двойна наказуемост, на специалността, на непредаване на собствени граждани, както и основанията за отказ от екстрадиция.

По своята същност е акт, постановен от съдебен орган на държава членка, който се изпълнява от съответните съдебни органи на друга държава членка, на основата на взаимно признаване и изпълнение на чужди съдебни решения. Има за цел задържане и предаване на исканото лице, за да се проведе наказателно преследване или привеждане в изпълнение на наказание лишаване от свобода по влязла в сила присъда или взета мярка за отклонение.

Съдебният орган на държавата членка, на територията, на която се намира търсеното лице, постановява Решение за изпълнение на Европейската заповед за задържане. По този начин, цялата процедура се подлага на достатъчен контрол от страна на съдебните органи, като ролята на централната власт (изпълнителната) се ограничава до практическа от административен характер. Същевременно сроковете за задържане и предаване на лица са по-кратки.

Европейската заповед за задържане, може да бъде издавана за деяния, за които в правото на издаващата държава се предвижда наказание лишаване от свобода или мярка за неотклонение „задържане под стража”, с максимален срок не по-малък от 12 месеца. Освен това, ЕЗЗ може да бъде издадена и когато има постановена присъда или мярка за неотклонение със срок не по-малък от 4 месеца.

Рамковото Решение определя обхвата на издаване на ЕЗЗ, като определя престъпленията, за които не се провежда проверка за двойна наказуемост на престъплението, като по този начин ревизира досега действащият принцип на двойна наказуемост, приложим при Екстрадицията на едно лице.

На следващо място в Рамковото решение на Съвета се определят основанията за задължително неизпълнение на ЕЗЗ:

– ако престъплението, за извършването на което се издава ЕЗЗ, се амнистира в изпълняващата държава членка;

– ако изпълняващият съдебен орган е известен, че в някоя от държавите членки е постановено окончателно съдебно решение за исканото лице, заради същите деяния;

– ако поради възрастта си лицето, за което е издадена ЕЗЗ, не е наказателно отговорно за деянията, на които се основава заповедта за задържане.

В Рамковото решение на Съвета, се определят основанията за изборно неизпълнение на ЕЗЗ, както и компетентният съдебен орган за изпълнение. Разработени са процедури за предаване на ЕЗЗ и предаване на лицата. ЕЗЗ отменя съответните разпоредби на европейските актове за екстрадиция между държавите членки на съюза.

Рамковото решение влезе в сила на 1 януари 2004 г. за държавите членки, като предварително до 31 декември 2003 г., трябваше националните правни системи на държавите-членки да бъдат приведени в съответствие с него. Това наложи и промяна в действащото ни законодателство по отношение уредбата на института на екстрадицията. Нещо повече, от 1 януари 2007 г. Рамковото решение на Съвета от 13 юни 2002 г. относно Европейската заповед за задържане ще стане част от действащото право и за Република България.

В съответствие с разпоредбите на Договора от Амстердам, нормите на Рамковото решение относно Европейската заповед за задържане, бяха въведени във вътрешното ни законодателство с приемането на Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест – ЗЕЕЗА (обн. ДВ бр. 46/2005, изм. и доп. ДВ бр. 86/2006 г.). До влизане в сила на ЗЕЕЗА процедурите по екстрадиране се уреждаха в разпоредбите на чл. 436-449 на Наказателно-процесуален кодекс (НПК) (отм. с §2 на преходните и заключителни разпоредби на НПК, обн. ДВ бр. 86 от 28 октомври 2005 г., в сила от 29 април 2006 г.) Междувпрочем, институтът на екстрадицията е познат на нашият законодател – 30-те години на миналият век е приета Наредба-закон за екстрадицията.

За целите на това изследване ще проследим производството по дело за екстрадиция на български гражданин, по искане на Република Италия. Преписката е образувана по повод подадено директно искане на съдебните власти на Република Италия за временно задържане под стража на 41 български граждани, живущи в различни съдебни региони. Поради неотложността на случая искането е подадено директно във Върховна касационна прокуратура на Република България, на основание чл. 13, ал. 1 от ЗЕЕЗА.

В молбата за временно задържане под стража, изпратена от съдебните власти на Република Италия се съдържат доказателства за всяко от основанията, посочени в чл. 13, ал. 2 от ЗЕЕЗА. В съответствие с чл. 13, ал. 5 от ЗЕЕЗА Върховна касационна прокуратура (ВКП), след установяване местонахождението и самоличността на издирваните лица, ги задържа за срок от 72 часа и изпраща преписката на съответният окръжен прокурор, в чийто съдебен район се намира

исканото лице. В конкретният случай окръжният прокурор на гр. Плевен внася искане в Окръжен съд гр. Плевен за временно задържане на лице от мъжки пол, с българско гражданство. Конкретно за посоченото лице е повдигнато обвинение за извършване на престъпления, по чл. 56, 110, 112 и чл. 624 и чл. 625 от НК на Република Италия – джебчийска кражба, с цел лични облаги в предварително съгласие с поне още 2 други лица от женски пол, от които една със сигурност малолетна, явяващ се като подбудител, организатор и ръководител на незаконните действия, като чрез недвусмислени престъпни действия изпълнени по ловък начин си присвоява, портфейл – собственост на италианска гражданка, която го съхранявала в дамската си чанта.

Плевенски Окръжен съд, сезиран с искането на Окръжният прокурор, е образувал производство по реда на чл. 16 от ЕКЕ във връзка с чл. 13, ал.7 от ЗЕЕЗА. Съдът, след като е обсъдил искането на Окръжна прокуратурата, исканото лице и защитата, е направил извод, че има опасност същия да се укрие предвид което следва да се вземе мярка за временно задържане за срок до 40 дни, която мярка да обезпечи законосъобразното провеждане на производството по екстрадиция на лицето. Водим от горното, Плевенски окръжен съд (ПОС) е определил “Взема мярка “Временно задържане за срок от 40 дни” до постъпване на молба за екстрадирането му от съдебните власти от Република Италия”.

Съответно, защитата на исканото лице, е обжалвала взетата мярка пред Великотърновски апелативен съд, който е потвърдил Определението на ПОС. По този начин мярката „временно задържане” влиза в сила и исканото лице е приведено в местата за лишаване от свобода. ВКП, съобразно разпоредбите на Конвенцията и ЗЕЕЗА, е уведомила Министерството на правосъдието и Р Италия за взетата мярка. След получаването на молбата за екстрадиция от съдебните власти на Р. Италия, при спазване изискванията на чл. 15, чл. 16, чл. 17 от ЗЕЕЗА, Окръжна прокуратура Плевен, внася искане пред ПОС (в случая първа инстанция) за образуване на производство по екстрадиция. При спазване на процесуалните правила, съдът установява, че са налице условията на чл. 5 и 6 от ЗЕЕЗА и няма основания за отказ за екстрадиция, а именно:

На основание чл. 25, ал. 4 от Конституцията на Република България, във връзка с чл. 4, ал. 2 от НК Р България, български гражданин може да бъде предаден на друга държава или международен съд, за целите на наказателно преследване, когато това е предвидено в Международен договор, по който Република България е страна, съответно е ратифициран, обнародван и влязъл в сила. Съдът сочи, че е налице такъв международен договор – Европейската конвенция за екстрадиция, като по този начин установява приложимост на ЗЕЕЗА. Седвайки процедурата, предписана в закона, постановява решение, с което допуска екстрадиция на исканото лице с цел провеждане на наказателно производство срещу него в Р Италия. Великотърновски апелативен съд (ВТАС) потвърждава решението на ПОС и то влиза в законна сила на 10.08.2006 г. и лицето е приведено в местата за лишаване от свобода до предаването му

на Р Италия. По този процесуален ред определен в ЗЕЕЗА се равниха близо 40-те екстрадиционни производства на българските граждани, направени по искане на съдебните власти на Р Италия, за сравнително кратък период – юни до август тази година. Близо 30 лица от мъжки и женски пол, бяха екстрадирани в Р Италия.

Глава четвърта на ЗЕЕЗА определя условията и реда за предаване на лицата, по отношение на които е допусната екстрадиция. В чл. 26, л. 2 от посоченият раздел сочи, е предаването се извършва в изпълнение на Постановление на ВКП. Ал. 4, на чл. 26 от ЗЕЕЗА определя „Когато предаването не е осъществено, компетентните органи на двете държави се споразумяват за нова дата на предаване. Ако исканото лице не е прието на новата дата, то се освобождава след изтичането на 30 дни от тази дата.”

Междувременно по инициатива на правителството на 25 октомври т.г. парламентът прие „Закон за изменение на Закона за ратифициране на европейската конвенция за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси и допълнителен протокол към нея, Конвенцията за трансфер на осъдените лица и европейската конвенция за екстрадиция с двата допълнителни протокола към нея, обнародван ДВ бр. 39 от 10.05.1994 г., изменен ДВ. бр. 11 от 31.01.2002 г.”

Законът е обн., ДВ бр. 90 от 2006 г. В чл. единствен, ал. 3, буква “В” се изменя така:

„в) Декларация по чл. 6, т. 1:

Република България декларира, че ще отказва да екстрадира свои граждани.

Република България декларира, че ще счита за гражданин по смисъла на Конвенцията всяко лице, което притежава българско гражданство към момента на получаването на искането за екстрадиция.”

Приемането, съответно обнародването в държавен вестник и влизането в сила на закона, породиха редица въпроси, коментари и не на последно място „смути” действащите магистрати, по отношение на правните последици относно допуснатата екстрадиция на посочените български граждани.

Така сп. „Правен свят”, бр. 10 от м. ноември 2006 г., публикува статия озаглавена⁵.

„Българската драма с екстрадициите”. Авторът застъпва тезата, че нашата държава „избързва” по отношение на екстрадицията на свои граждани, т.к. според него няма влязъл в сила международен договор по чиято сила Р България да бъде задължена да екстрадира свои граждани. Според него такъв договор е Договорът за присъединяване на България към Европейският съюз, който ще влезе в сила на 01.01.2007 г. Това „меко” казано е неправилно по причини, коментирани в настоящото изложение.

На следващо място, влизането в сила на закона, „завари” нашите сънародници във фазата след приключване на съдебното производство, с което Съдебен орган постанови Решение и разреши екстрадирането им. Съгласно ЗЕЕЗА, до този момент съществуваше задължение нашата страна да предаде на Р Италия

исканите лица с оглед извършване на съдебно производство и установяване на вината им.

С оглед на създалата се ситуация, поради влизане на закона в сила, приблизително около 10 лица бяха освободени от местата за лишаване от свобода и спрямо тях екстрадиционното производство приключи. В юридическите среди у нас, както и в Европа, този факт породил редица въпроси:

След присъединяването ни в на 01.01.2007 г. към Европейския съюз, по силата на § 3 от ПЗР, на ЗЕЕЗА, влизат в сила разпоредбите, касаещи заповедта за задържане. Възможно ли е по отношение на българските граждани спрямо които беше допусната екстрадиция с влязло в сила решение на български съд, но бяха освободени по сочените по-горе в изложението мотиви, да се приложат разпоредбите на ЗЕЕЗА, касаещи европейската заповед за задържане и спрямо тях, да бъде подновено наказателното преследване от Р Италия? Отговорът е НЕ – чл. 39 от ЗЕЕЗА определя основанията за отказ, за изпълнение на Европейската заповед за арест. Алинея 2 на посочения член, сочи “исканото лице е осъдено за същото престъпление, за което е издадена заповедта с влязла в сила присъда на български съд...”. След като Р България отказа да екстрадира 10 свои граждани, срещу тях беше образувано досъдебно производство за извършени престъпления на територията на Р Италия...

БЕЛЕЖКИ

¹ Попова, Ж. Основи на правото на европейския съюз. Изд. “Планета”.

² Панова, П. – Правата на човека, 2004, № 4.

³ Рамково решение на съвета от 13 юни 2002, публ. в офиц. вестник на европейските общности.

⁴ Закон за екстрадицията и Европейската заповед за арест – ЗЕЕЗА (обн. ДВ бр. 46/2005, изм. и доп. бр. 86/2006 г.)

⁵ Тонев, К. – Правен свят, 2006, № 10.